

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÍSKÁNÍ SPECIALIZOVANÉ ZPŮSOBILOSTI

v oboru

HEMATOLOGIE A TRANSFUZNÍ SLUŽBA PRO ODBORNÉ PRACOVNÍKY V LABORATORNÍCH METODÁCH

1. Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru hematologie a transfuzní služba je získání teoretických znalostí a praktických dovedností v laboratorní hematologii, imunoematologii a transfuzní službě, zejména v oblasti vyšetřovacích metod, jejich standardizaci a dále v kontrole jakosti a interpretaci laboratorních dat v rozsahu, který umožňuje samostatnou činnost v oboru (pod metodickým vedením vedoucího pracoviště a garanta příslušného oboru). Za výkon povolání klinického bioanalytika pro hematologii a transfuzní službu se považuje činnost podle § 26 zákona č. 96/2004 Sb. a § 122 vyhlášky č. 424/2004 Sb.

2. Podmínky specializačního vzdělávání

2.1 Vstupní podmínky

Podmínkou pro přijetí do specializačního vzdělávání v oboru hematologie a transfuzní služba je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání odborného pracovníka v laboratorních metodách.

2.2 Průběžné podmínky

Specializační vzdělávání se uskutečňuje při výkonu povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době. V průběhu specializačního studia je nutný výkon zdravotnického povolání v příslušném oboru specializace minimálně 1 rok z období posledních 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 roky výkonu povolání z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby od data přihlášení se k atestační zkoušce.

Celková délka specializačního vzdělávání je *60 měsíců* odborné praxe při splnění požadavků vymezených logbookem, z toho:

2.2.1 Povinná praxe v oboru hematologie a transfuzní služba – *60 měsíců*, z toho:

morfologie	3 měsíce
koagulace	3 měsíce

imuno hematologie	3 měsíce
výroba transfuzních přípravků (kontrola kvality a systém jistění jakosti)	2 měsíce
mikrobiologie a vyšetřování infekčních markerů	2 měsíce

Ve dvou z následujících laboratoří minimálně *1 měsíc*:

- laboratoř průtokové cytometrie,
- laboratoř tkáňových kultur,
- laboratoř cytogenetická,
- laboratoř molekulární biologie,
- laboratoř HLA.

2.2.2 účast na vzdělávacích akcích

- povinný seminář *Základy zdravotnické legislativy* 1 den 2 kredity
- povinný kurz *Neodkladná první pomoc* 2 dny 4 kredity
- povinný seminář zaměřený na (management, statistika ve zdravotnictví, etika, informatika, řízení jakosti) nejméně 5 dnů 10 kreditů
- povinné absolvování 4 modulů odborných seminářů pořádaných akreditovanými pracovišti v celkové délce alespoň 20 dnů 80 kreditů
- doporučené odborné akce školicích pracovišť, odborných společností ČLS, odborné kongresy a sjezdy aj.

2.3 Výstupní podmínky

Účastník specializačního vzdělávání musí získat minimálně 60 kreditů ročně (za semestr specializačního vzdělávání se započítává 25 kreditů při splnění požadavků vymezených logbookem), které mu umožní přistoupit k atestační zkoušce.

3. Obsah specializačního vzdělávání

Znalosti a dovednosti osvojené v průběhu specializačního vzdělávání

a) teoretické znalosti:

- fyziologii a patofyziologii krevních buněk; morfologii, cytologii, základy histologie (cytochemii, imunochemii a imunofenotypizaci); genetiku a molekulární biologii,
- fyziologii a patofyziologii krevního srážení včetně biochemie, genetiky a molekulární genetiky,
- fyziologii, biochemii, genetiku a molekulární genetiku krevních skupin a HLA,
- fyziologii a patofyziologii krevního oběhu a homeostázy,
- produkci transfuzních přípravků a krevních derivátů a jejich klinického použití,
- principy metod používaných v laboratorní hematologii a imuno hematologii (včetně preanalytické a postanalytické fáze),

- principy přístrojů používaných v hematologických, imuno hematologických laboratořích a v laboratořích transfuzní služby a pravidla jejich pravidelné údržby,
- metodiku hodnocení laboratorních analýz a statistické metody včetně metod sledování kvality produkce transfuzních přípravků,
- systémy jakosti laboratorní práce včetně kontrolní činnosti v laboratoři, systému managementu jakosti, (vnitřní a vnější kontrola kvality, řízení dokumentu, zjištění a řízení neshod, interní audity, návaznost, nejistota měření, statistika laboratorních dat, metrologie, atd.),
- základy zdravotnického práva,
- zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v laboratoři a s tím související předpisy.

b) praktické dovednosti:

- odečet základních vyšetření (*morfologie, koagulace, imuno hematologie, infekční markery v transfuzní službě*) tj.:
  - krevní obraz, hodnocení nátěru kostní dřeně, cytochemická vyšetření,
  - koagulační testy: protrombinový čas, APTT, stanovení fibrinogenu,
  - krevní skupiny v AB0 Rh(D), screening nepravidelných protilátek, přímý a nepřímý antiglobulinový test, zkouška kompatibility,
  - ELISA screeningové testy anti-HIV, anti-HCV a HBsAg,
  - hodnocení a interpretaci výsledků „na úrovni laboratoře“ (tj. bez klinické interpretace) základních i specializovaných hematologických a imuno hematologických vyšetření včetně metod vyloučení falešně pozitivních a falešně negativních výsledků,
  - sestrojít a interpretovat kalibrační křivku,
  - zavádění a ověřování funkce (validace) přístrojů,
  - zavádění nových vyšetřovacích metod a průběžné kontroly laboratorních metod,
  - zpracování standardních operačních postupů a pracovních instrukcí,
  - konzultační činnost k vhodnosti výběru metod a spektra vyšetření na základě výsledků.

Nedílnou součástí povinné praxe je seznámení se s:

- odběrem biologického materiálu, jeho dopravou, zpracováním, uchováváním a skladováním,
- provozem laboratoře a zajištěním postupů „správné laboratorní praxe“ (včetně systémů vnitřní a zevní kontroly jakosti, vedením dokumentace),
- řízením provozu laboratoře (provozní, personální a ekonomické aspekty, bezpečnost a ochrana zdraví při práci),
- provozem ambulance a lůžkového oddělení, včetně jednotky intenzivní (nejlépe hematologické) péče spolu s účastí na klinické vizitě a klinickém rozboru pacientů,

- provozem transfúzního oddělení a aferetické jednotky, dárcovské problematiky a provozu krevní banky.

4. Hodnocení specializačního vzdělávání

a) Průběžné hodnocení - školitel provádí záznamy o průběhu specializačního vzdělávání, prováděných činnostech a absolvované praxi do průkazu odbornosti (indexu), event. doporučuje doplňkovou praxi.

b) Předpoklad přístupu k atestační zkoušce

- absolvování povinné praxe v oboru,
- absolvování povinných školicích akcí a získání požadovaných kreditů nebo certifikátů (dle vyhl. 423/2004 Sb.),
- předložení seznamu provedených vyšetření (výkonů) a. zvládnutých metodik,
- nejméně 1 samostatná přednáška nebo poster na odborné akci nebo písemná práce (např. vypracované SOP podle cizojazyčného materiálu).

c) Vlastní atestační zkouška

- *část praktická*
  - provedení základních vyšetření (*morfologie, koagulace, imunohepatologie*),
  - odečtení a interpretace výsledku základních i speciálních vyšetření (*morfologie, koagulace, imunohepatologie, infekční markery*) včetně kritické analýzy výsledků a doporučení event. vhodných doplňkových vyšetření při daném laboratorním nálezu,
- *část teoretická*
  - 3 losované odborné otázky z oboru hematologie a transfúzní služby.

5. Charakteristika činností, pro které získal absolvent specializačního vzdělávání způsobilost

Klinický bioanalytik pro hematologii a transfúzní službu - absolvent specializační přípravy v oboru hematologie a transfúzní služba, je schopen:

- samostatně provádět vysoce specializované výkony v laboratorní hematologii, imunohepatologii a transfúzní službě;
- zastávat funkci vedoucího skupiny nebo vedoucího laboratoře.

6. Seznam doporučené literatury

1. PECKA, M.: *Laboratorní hematologie v přehledu I. Buňka a krvetvorba*. FINIDR, Český Těšín, 2002, s. 160.
2. PECKA, M.: *Laboratorní hematologie v přehledu III. Fyziologie a patofyziologie hemostázy*. FINIDR, Český Těšín 2004, s. 237.
3. FRIEDMANN, B.: *Hematologie v praxi*. GALEN, Praha, 1994, s. 368.
4. MATÝŠKOVÁ, M., ZAVŘELOVÁ, J., HRACHOVINOVÁ, I.: *Krevní srážení (2. díl)*. IDVPZ, Brno, 1999, s. 203.
5. SMETANA, K.: *Buněčné jádro (funkční morfolgie a struktura)*. In: J. Jonák, J. Jonák junior (Ed.): *Molekulární biologie a genetika X. Ústav molekulární genetiky AV ČR*, Praha, 2002, s. 7 – 34.
6. MAYER, J., STARÝ, J. a kol.: *Leukémie*. Grada Publishing s.r.o., Brno, 2002, s. 357.
7. PENKA, M., BULIKOVA, A., MATÝŠKOVÁ, M., ZAVŘELOVÁ, J.: *Hematologie I. – Neonkologická hematologie*. Grada Publishing s.r.o., Brno, 2003.
8. ADAM, Z., VORLÍČEK, J.: *Hematologie II – Maligní hematologické choroby*. Grada Publishing s.r.o., Brno, 2004.
9. Věstník SÚKLu: *Výrobní pokyny pro zařízení transfuzní služby*.
10. *Guide to the preparation, use and quality assurance of blood components*. Council of Europe, Strasbourg, 12. ed., 2006 (ev. aktuální vydání).
11. *Mollisons Blood Transfusion in Clinical Medicine*. ed. Klein, H.G. and Anstee, D.J., 11. vydání, Blackwell Publishing, 2005.
12. *Human Blood Groups*. ed. Daniels G., 2. vydání, Blackwell Science, 2002.
13. *Practical Transfusion Medicine*. ed. Murphy, M.F. and Pamphilon, D.H., Blackwell Science, 2001.

7. Seznam výkonů (logbook s počtem) – příloha

SEZNAM A POČET ÚKONŮ / VÝKONŮ V RÁMCI SPECIALIZAČNÍHO VÝCVIKU

Typ provedeného výkonu / úkonu	Počet požadovaných výkonů	Počet provedených výkonů
Krevní obraz mikroskopicky – provedení nátěrů, barvení	100	
Krevní obraz mikroskopicky - odečet	100	
Sternální punkce – barvení	30	
Sternální punkce - odečet	100	
Cytochemické vyšetření	15	
Stanovení krevní skupiny AB0, Rh(D)	100	
Screening protilátek proti erytrocytům	100	
Zkouška kompatibility	50	
Interpretace krevního obrazu, včetně dif. rozpočtu leukocytů	100	
Interpretace sternální punkce	100	
Interpretace základního imunofenotypizačního vyšetření	30	
Interpretace základního koagulačního vyšetření	100	
Interpretace kompletního či cíleného koagulačního vyšetření	50	
Interpretace cytogenetického vyšetření	30	
Interpretace molekul. genetického vyšetření (různé diagnózy)	30	
Interpretace základního imunohematologického vyšetření	100	
Interpretace typizace protilátek proti erytrocytům	30	
Interpretace zkoušky kompatibility	50	
Interpretace testů na protilátky proti trombo- , leukocytům	20	
Interpretace testů inf. markerů v transfuzní službě (série)	50	
Interpretace konfirmačních testů inf. markerů	20	
Prováděné metodiky		

